

Japó: revolució i tradició e

La crisi arriba al Japó, el símbol de l'èxit econòmic d'aquests darrers anys i mirall encara dels països que volen superar el subdesenvolupament a corre-cuita, especialment els asiàtics. És una crisi que pot fer somriure a molts europeus, però que espanta els obrers, alerta els directius dels grans consorcis, provoca agudes polèmiques als mitjans de comunicació i amenaça de demolir els costums arrelats a la societat japonesa.

No han estat precisament les mediocres xifres econòmiques ni el descens de la borsa de Tòquio els que han encetat el debat sobre la crisi, sinó l'anunci, per part de Toyota, que a partir d'ara els contractes ja no seran vitalicis. Un rival de Toyota, la firma Honda, s'ha refermat en l'anomenada feina de per vida encara que ha endurit la promoció interna. S'ha acabat això d'arribar a ser cap de servei només per què s'ha treballat en Honda durant 30 anys seguits!

Malgrat les bones intencions de Honda, sembla que els japonesos s'hauran d'acostumar a conviure amb l'atur i la feina precària. Segons el Japan Productivity Center, les grans empreses s'han de desprendre del 39% de la mà d'obra si volen ser competitives en aquest món cada vegada més adepte del lliure canvi. Kazuaki Morishita, director d'una firma de selecció de personal, assegurarà al diari *Nihon Keizai Shimbun* (tres milions d'exemplars) que els japone-

La pugna econòmica entre els dos gegants del món, els Estats Units i el Japó, posa en evidència la crisi que viu aquest país asiàtic, que posarà fi al miratge de la feina vitalícia.

sos canviaran tres vegades de treball en la seva vida.

Els sindicats creuen inevitable la caiguda d'un dels fonaments del Japó contemporani: la feina vitalícia. Enlloc d'enfrontar-se a aquesta realitat, algunes centrals sindicals es dediquen a millorar les xarxes d'atenció als aturats i a preparar fitxers d'obriers i tècnics per oferir a les empreses.

les xifres d'atur —el 3% segons el Govern, fins el 9% segons centres d'investigació privats— preocupen l'heterogènia coalició de govern de set partits perquè res fa pensar que es mantindrà en aquest nivell. L'índex podria augmentar en el cas que no es torni al creixement dels anys anteriors, superior al 6%. Aquest any serà del 2%. El Japó ha crescut des de 1950 a un ritme superior al 6%, creixement que n'ha incrementat la renda per càpita de 1.230 dòlars (valor de 1990) a 23.970 dòlars fa quatre anys.

És improbable que, en un context mundial de recessió, Japó assoleixi els creixements dels anys 70 o 80. "L'economia japonesa està concebuda per avançar a un ritme sostingut. No està preparada per a suportar un descens en el seu creixement", recordà Atsushi Miyawaki al setmanari *Aera*. Per afrontar aquesta plaga es proposen diverses mesures, entre elles fer més vacances i compartir el temps de treball. Una iniciativa, també debatuda a Europa, que no agra-

ARXIU

Operaris japonesos treballant en el disseny de cotxes. Les grans empreses s'hauran de desprendre del 39% de la mà d'obra si volen ser competitives.

el treball

da a molts japonesos, especialment els més grans, que han crescut amb l'obsessió de treballar i treballar per reconstruir un país devastat per la guerra. No es pot tampoc acabar d'un dia per l'altre amb el vici de la devoció a l'empresa, paternalista, que organitza i resol molts dels problemes quotidians dels seus treballadors: venda, oci i inclús educació dels fills.

Per alguns el creixement zero que treu el cap a l'horitzó pot ser inclús beneficiós. "Les empreses es dedicaran a innovar i donaran més importància a l'individu", diu Harumi Ichiki, director d'un centre d'estudis. "Un creixement zero permetrà modificar en profunditat l'estructura industrial del país, també com els costums dels consumidors", continua Ichiki.

Tots no són tan optimistes com aquest investigador. Alguns economistes adverteixen del perill del relaxament de les mesures contra la contaminació, dictades en un moment d'expansió. I mencionen els ambiciosos dragons (Taiwan, Corea del Sud, Hong Kong i Singapur) i els aprenents d'aquest màgic animal (Xina, Tailàndia, Malàisia, Indonèsia i Vietnam), disposats a menjar-se el mercat mundial amb els seus productes a baix preu, fabricats sense escrúpols ecològics. És obvi que el cost laboral del Japó no pot competir amb el de Xina, on estan acostumats a treballar sense badar boca i encara donen gràcies a la saviesa de Deng Xiaoping, el vellet que ha aconseguit desenvolupar el capitalisme de caire socialista.

De nou, la guerra comercial. "Paralitzats per la crisi, els japonesos no han aconseguit forjar-se un caràcter independent. Si volen superar les dificultats, no poden comptar més que amb ells mateixos", adverteix l'influent diari *Asahi Shimbun* (8 milions d'exemplars). Contradient el macrorotatiu, els japonesos semblen actuar de forma autònoma, sobretot en les relacions amb els altres dos eixos econòmics, la Unió Europea i els Estats Units.

El primer ministre, Morihiro Hosokawa, coneix les dificultats, que afronta amb audàcia malgrat ser pressionat per diverses famílies de l'heterogènia coalició, en el poder des del 6 d'agost. El paquet de mesures econòmiques, anunciat el 16 de setembre, va haver d'esperar fins l'aprovació, per part de la Cambra Baixa a principis de mes, de les reformes electorals i d'una llei per combatre el frau i la corrupció, dos mals bastant estesos al Japó. El pla Hosokawa estableix un retall important en l'impost de la renda, incentius per la compra de la venda, importants inversions en obres públiques i la compra de terrenys.

Morihiro Hosokawa, primer ministre japonès. La seva cimera amb el president nord-americà Bill Clinton va ser un fracàs estrepitos.

Enfortit pel pacte, aconseguit amb el suport dels notables del Partit Liberal Democràtic (PLD, en el poder durant 38 anys, fins l'estiu passat), Hosokawa viatjà a Washington per discutir amb el president nord-americà Bill Clinton sobre l'enorme superàvit comercial del Japó respecte als Estats Units (50.000 milions de dòlars). La cimera fou un fracàs estrepitos, almenys per als interessos nord-americans. Clinton, que esperava obtenir de Hosokawa un compromís per reduir el dèficit comercial, escoltà el mateix argument de sempre: que el mercat japonès ja és obert i que si no es compren productes estrangers és perquè no agraden.

La prepotència de Hosokawa despertà els instints més patriòtics dels nord-americans i inclús algun diari de prestigi anuncià l'inici d'una guerra comercial que sembla no interessar ningú. Clinton està empenyat per les dilacions dels buròcrates japonesos, però de moment no ha passat de les amenaces de decretar unes sancions comercials contra Hosokawa, un polític que ha demostrat una certa voluntat de canviar les coses amb l'obertura del mercat de l'arròs, un aliment fetitxe pels japonesos. Els alts funcionaris de la Casa Blanca argumenten que una declaració bel·ligerant podria desestabilitzar un primer ministre que es troba a la corda fluixa, ostatege dels interessos divergents de la coalició de Govern.

La baralla entre els Estats Units i el Japó, seguida amb prudència a Brussel·les, provocà uns efectes immediats a la Borsa de Tòquio, que registrà un nou descens històric. En canvi, el ien tornà a apreciar-se respecte al dòlar, i va arribar a un canvi (102 iens per dòlar) que els exportadors japonesos consideren insostenible. Sembla que Washington impulsa aquest enfortiment del ien, com ja va passar en altres crisis, per fer menys competitius els productes japonesos en el mercat nord-americà.

Antoni Castel